

شماره چاپ: ۹۵۴

دوره نهم - سال دوم

شماره ثبت: ۲۷

تاریخ چاپ: ۱۳۹۲/۱۲/۱۴

اظهاری نظر کارشناسی درباره:
«طرح نحوه فعالیت احزاب و
گروه‌های سیاسی»

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱-۱۲۵۲۸

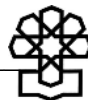
دفتر: مطالعات سیاسی

خردادماه ۱۳۹۳

به نام خدا

فهرست مطالب

۱مقدمه
۲ بررسی کلیات طرح
۴ بررسی مواد طرح
۱۳ نتیجه‌گیری

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی»

مقدمه

قانون فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی با گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی، پاسخگوی نیازهای فعالیت حزبی نبوده و توانایی ایجاد بسترهای مناسب برای شکل‌گیری و حضور احزاب پایدار و فراگیر را ندارد. عدم شکل‌گیری چنین نهادهایی و فقدان الگوی مناسب تحزب که لازمه مردم‌سالاری دینی در عرصه تصمیم‌گیری و اجراست، ضرورت بازنگری در قانون احزاب را دوچندان کرده است. اصل بیست‌وششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران فعالیت «احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی» را آزاد شناخته و این آزادی را به هیچ چیزی جز به «اینکه اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی را نقض نکنند»، مشروط نساخته است. اصل مزبور همچنین با صراحت کامل اعلام کرده: «هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آنها [احزاب] منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت». طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی با این هدف در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۲۰ اعلام وصول شد و کمیسیون شوراها و امور داخلی طی جلسات متعدد و با حضور کارشناسان و نمایندگان دستگاه‌های اجرایی این طرح را مورد

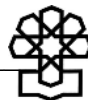
بررسی قرار داد و با انجام اصلاحات متعدد آن را برای تصویب به صحن مجلس ارسال کرده است.

بررسی کلیات طرح

طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی اسلامی از نقاط قوت چندی در مقایسه با قانون فعلی احزاب برخوردار است. در زیر به برخی از نقاط قوت این طرح اشاره می‌شود:

۱. تعریف کامل‌تری از حزب در آن نسبت به قانون فعلی ارائه شده است، هرچند که تعریف مذکور همچنان نیازمند بازنگری است و در جای خود در این گزارش مورد بررسی و نقد قرار گرفته است.
۲. سعی شده تا حد امکان، نحوه شکل‌گیری و ثبت حزب به گونه‌ای طراحی شود که منجر به شکل‌گیری احزاب واقعی، قدرتمند، تأثیرگذار و فراگیر بشود.
۳. ورود نمایندگانی از احزاب برای اولین بار در کمیسیون احزاب باعث می‌شود آنها بتوانند بر سیاستگذاری‌ها و تصمیم‌های مرتبط با سرنوشت خود نظارت داشته و تأثیر بگذارند.

در کل طرح مصوب در جهت تحقق این هدف بوده که به شکل‌گیری احزاب پایدار، قوی و فراگیر کمک کند و تحولات سیاسی و اجتماعی کشور را از طریق تحزب و وارد کردن خرد جمعی به تصمیم‌گیری‌ها و اجرای سیاست‌ها، به پیش ببرد اما این طرح با تمام مزیت‌هایی که نسبت به قانون فعلی مصوب ۱۳۶۰ دارد،

محدودیت‌هایی برای فعالیت احزاب به شرح زیر ایجاد می‌کند:

۱. طبق اصل بیست‌وششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آنها [احزاب] منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت»، مگر اینکه فرد یا افرادی براساس حکم دادگاه محکوم به محرومیت از حقوق اجتماعی شده باشند، اما در ماده (۵) طرح این موضوع رعایت نشده است.

۲. طرح وظایف گسترده‌ای برای کمیسیون احزاب درخصوص بررسی صلاحیت اعضای شورای مرکزی، دبیرکل، بازرسین و مسئولان شعب استانی تعریف کرده است. این امر باعث دخالت‌های گسترده کمیسیون در امور داخلی احزاب خواهد شد و احزاب را به نهادهای شبه‌دولتی تبدیل خواهد کرد.

۳. به‌منظور کمک به توسعه احزاب و یافتن جایگاه واقعی آنها در فرآیندهای سیاسی کشور لازم است دولت کمک‌هایی به این نهادهای سیاسی در قالب یارانه ارائه نماید تا آنها را در اجرای وظایف کارکردی خود توانمند سازند؛ کاری که در بیشتر کشورهای توسعه‌یافته صورت می‌گیرد، اما در هیچ یک از مواد طرح، دولت به اختصاص یارانه ملزم نشده و همچنین به حداقلی از ضوابط نحوه تخصیص کمک اشاره نشده است.

بررسی مواد طرح

ماده (۱)

بند «۱»- عبارتهای «دارای پروانه فعالیت» و «مصوب» در بند «۱»، جزء مشخصه‌های تعریف یک گروه سازمان‌یافته‌ای به‌نام حزب نبوده، بلکه این مفاهیم ناظر بر فعالیت این گروه سازمان‌یافته هستند. به‌عبارتی احزاب برای فعالیت در چارچوب قوانین و مقررات جمهوری اسلامی و بهره‌مندی از مزایای این قانون نیازمند اخذ پروانه فعالیت و همچنین تصویب مرامنامه و اساسنامه خود در مجمع عمومی هستند و تعریف احزاب با عبارتهایی نظیر «دارای پروانه فعالیت» و «مصوب» بازتاب‌های مثبتی به‌همراه نخواهد داشت. از طرف دیگر این مفاهیم در بندهای «۱۱»، «۱۲» و «۱۵» ماده (۱) تعریف شده است، بنابراین پیشنهاد حذف عبارت «پروانه فعالیت» و «مصوب» از این بند می‌شود.

در ذیل تعریف حزب آمده است: «حزب می‌تواند تحت عناوین دیگری مانند گروه، جمعیت، انجمن،... و تشکلهای صنفی فعالیت کند». تشکلهای صنفی الزاماً ماهیتی غیرسیاسی دارند و درواقع مهمترین تفاوت آنها با احزاب در فعالیت صنفی و غیرسیاسی‌شان است. این عنوان باعث خواهد شد برخی سازمان‌ها تحت پوشش تشکلهای صنفی به فعالیت حزبی بپردازند درحالی که یکی از اهداف طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی همان‌گونه که از عنوانش برمی‌آید جدا کردن فعالیت حزبی از فعالیت‌های صنفی بود. از این رو پیشنهاد حذف عنوان «تشکلهای صنفی» می‌گردد.

بند «۲»- از «انجمن‌های اقلیت‌های دینی» صحبت کرده و هدف این انجمن‌ها را «حل مشکلات و بررسی دینی، فرهنگی، اجتماعی و رفاهی ویژه آن اقلیت» دانسته است. همچنان که از هدف مذکور برمی‌آید این انجمن‌ها سیاسی نیستند و کارویژه احزاب را ندارند. همانطور که در طرح اعلام وصول تلاش شده بوده اقلیت‌های دینی را که به انحای مختلفی ماهیت متفاوت از فعالیت احزاب سیاسی دارند از قانون احزاب جدا کند. به همین جهت پیشنهاد می‌شود قانون مجزایی برای انجمن‌های اقلیت‌های دینی تدوین شده و این قسمت از قانون احزاب حذف شود.

بند «۳»- جبهه از لحاظ سیاسی ائتلافی سیال و غیررسمی از احزاب است و برخلاف حزب دارای تشکیلات منسجم و خاصی نیست. در واقع احزاب معمولاً با هدف پیروزی در انتخابات اقدام به ائتلاف با دیگر احزاب می‌کنند و بعد از سپری شدن زمان انتخابات این ائتلاف‌ها از هم می‌پاشد. از این رو ائتلاف جزء حقوق اولیه حزب در فعالیت سیاسی است و منوط کردن احزاب به اطلاع‌رسانی به وزارت کشور در خصوص تشکیل جبهه به معنای محدود کردن فعالیت حزبی است. از این رو حذف بند «۳» پیشنهاد می‌شود.

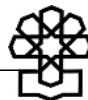
ماده (۲)

تبصره «۲»- بند «پ» این تبصره با بند «ب» آن تفاوتی ندارد و این دو فقط دو بیان متفاوت از یک چیز هستند. بنابراین پیشنهاد می‌شود بند «پ» حذف شود.

ماده (۵)

این ماده به بیان مصادیق اشخاصی که از حق تأسیس یا عضویت در حزب محرومند می‌پردازد. به غیر از بند «ث» این ماده که براساس حکم دادگاه محکوم به محرومیت از حقوق اجتماعی شده‌اند بقیه بندها یا مربوط به مرحله پیش از صدور حکم از سوی دادگاه صالحه هستند و دادگاه حکمی مربوط به محرومیت از حقوق اجتماعی صادر نکرده است مانند بندهای «پ» (جاسوسان حسب تشخیص مرجع ذی‌صلاح) و بند «ت» (متجاهران به فسق و فجور، مشهوران به فساد و قاچاقچیان با استعمال از مراجع ذی‌صلاح) و یا بندهای که حکم قطعی دادگاه صادر شده است، اما مشخص نیست احکام صادره مبنی بر محرومیت از حقوق اجتماعی بوده است یا نه؟ مانند بند «ب» (محکومان به جرائم ضدامنیت داخلی و خارجی) و بند «ج» (اعضای مؤثر احزاب منحل شده توسط دادگاه).

به‌طور مثال براساس ماده (۱۹) این طرح، در صورتی که احزاب سیاسی مرتکب تخلفات مندرج در ماده (۱۸) شوند یکی از مجازات‌های پیش‌بینی شده تقاضای انحلال از دادگاه است و در صورت انحلال حزب به‌خاطر تخلفات نظیر تخطی از مرامنامه و اساسنامه حزب یا انجام هرگونه فعالیت اقتصادی و انتفاعی، اعضای مؤثر حزب حتی در صورت عدم صدور محکومیت اجتماعی، حق عضویت یا تأسیس حزب را ندارند، این در صورتی است که اصل بیست‌وششم قانون اساسی جمهوری اسلامی بیان می‌دارد: «هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آنها [احزاب] منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت». بنابراین پیشنهاد بازگشت به طرح اعلام وصول و

جایگزین شدن این ماده با تبصره ماده (۸) این طرح می‌شود. براساس این تبصره: تبصره - کلیه اعضای ساواک منحل، فراماسون‌ها، کسانی که در فاصله ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا ۲۲ بهمن‌ماه ۱۳۵۷ به وزارت رسیده و یا به عضویت مجلس سنا یا شورای ملی درآمده‌اند، گردانندگان رژیم سابق و حزب رستاخیز، اعضای گروهک‌های محارب و ضدانقلاب مانند منافقین و فرقان و مانند آنها و کسانی که به موجب احکام دادگاه‌ها طبق موازین اسلامی از حقوق اجتماعی محروم شده و یا می‌شوند از حق تأسیس حزب و گروه سیاسی و یا عضویت در آن محرومند.

ماده (۱۰)

- در عنوان این ماده آمده است کمیسیون احزاب به منظور صدور پروانه و نظارت بر فعالیت احزاب و انجمن‌های اقلیت‌های دینی تشکیل می‌شود. همچنان‌که در بررسی بند «۲» ماده (۱) ذکر شد، بهتر است موضوع انجمن‌های اقلیت‌های دینی از این قانون حذف شود.

- یکی از امتیازات این طرح حضور سه نماینده از احزاب در کمیسیون احزاب است، اما براساس بند «۳» فقط دبیران کل احزاب ملی و استانی می‌توانند به نمایندگی از احزاب در کمیسیون حضور یابند. محدود کردن نماینده احزاب در کمیسیون به دبیران کل، نوعی محدودیت برای احزاب تلقی شده و شاید تأثیرگذاری مثبت را به همراه نداشته باشد از این رو پیشنهاد می‌شود همانند طرح اعلام وصول به جای «دبیران کل»، «نماینده احزاب» حق نمایندگی احزاب را در کمیسیون داشته باشند.

براین اساس بند «۳» به این صورت اصلاح شود:

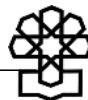
۳. دو نماینده به انتخاب احزاب ملی و یک نماینده از احزاب استانی دارای پروانه

فعالیت

- یکی از افرادی که براساس طرح مصوب به اعضای فعلی کمیسیون احزاب اضافه می‌شود نماینده وزارت اطلاعات است. اختصاص یک نماینده به وزارت اطلاعات به دلیل اقتضائات خاص آن تأثیرات مثبت داخلی و خارجی خواهد داشت. به‌خصوص اگر به این موضوع دقت شود که کمیسیون احزاب موظف است درخصوص صدور پروانه فعالیت و همچنین تخلفات مندرج در ماده (۱۸) از وزارت اطلاعات استعلام بگیرد. از این رو پیشنهاد می‌شود نماینده وزارت اطلاعات حذف و یک نماینده‌ای از اساتید علوم سیاسی یا حقوق به انتخاب وزیر علوم جایگزین آن گردد و یا همانند طرح اعلام وصول فقط دو نماینده از احزاب به اعضای کمیسیون ماده (۱۰) اضافه شود.

ماده (۱۱)

- براساس بند «۱» این ماده کمیسیون احزاب حق دارد علاوه بر بررسی شرایط و صلاحیت متقاضیان تأسیس حزب و ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس، نسبت به بررسی صلاحیت اعضای شورای مرکزی، دبیرکل، بازرسین و مسئولان شعب استانی نیز اقدام نماید. واگذاری این اختیار به کمیسیون احزاب به مفهوم آن است که حزب بعد از دریافت پروانه فعالیت، علاوه بر برگزاری مجمع عمومی سالیانه و انتخاب

شورای مرکزی و دبیرکل، صلاحیت آنها را نیز باید به تأیید کمیسیون برساند و این باعث دخالت‌های گسترده کمیسیون در امور داخلی احزاب خواهد شد و احزاب را به نهادهای شبه‌دولتی تبدیل خواهد کرد و براین اساس نمی‌توان انتظار ظهور احزاب قوی و پایدار را داشت. از این رو پیشنهاد می‌شود همانند طرح اعلام وصول وظیفه کمیسیون به بررسی شرایط متقاضیان تأسیس حزب و ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس محدود شود و بند «۱» بدین‌گونه اصلاح شود:

بررسی شرایط متقاضیان تأسیس حزب و ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس.

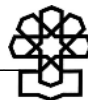
- بند «۸» ماده (۱۱) درخصوص اتخاذ تصمیم در مورد میزان پرداخت کمک به احزاب است. به‌منظور کمک به توسعه احزاب و یافتن جایگاه واقعی آنها در فرآیندهای سیاسی کشور لازم است دولت کمک‌هایی به این نهادهای سیاسی در قالب یارانه ارائه نماید. برخلاف طرح اعلام وصول، در طرح مصوب کمیسیون به‌جای عبارت «یارانه»، از عبارت «کمک» به احزاب استفاده شده است. اما شایسته است به‌جای عبارت «کمک»، از «یارانه» استفاده شود زیرا کمک جزء وظایف محسوب نمی‌شود ولی یارانه می‌تواند جزء وظایف باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود بند «۸» بدین‌گونه اصلاح شود:

اتخاذ تصمیم در مورد میزان پرداخت یارانه به احزاب در چارچوب قوانین و مقررات جاری.

ماده (۱۳)

- براساس تبصره بند «ث» احزاب موظفند در صورت ائتلاف با احزاب دیگر مراتب را به اطلاع کمیسیون احزاب برسانند، اما همانطور که قبلاً گفته شد احزاب با هدف پیروزی در انتخابات اقدام به ائتلاف‌های متعدد با دیگر احزاب می‌کنند و بعد از سپری شدن زمان انتخابات این ائتلاف‌ها از هم می‌پاشد. از این رو ائتلاف پیمانی سیال و غیررسمی از احزاب است و هر بار نمی‌توان احزاب را در زمان محدود انتخابات مجبور به اطلاع‌رسانی به کمیسیون احزابی کرد که ممکن است از گروه‌های رقیب حزب در آن حضور داشته باشند. از این رو منوط کردن احزاب به اطلاع‌رسانی در خصوص ائتلاف به معنای محدود کردن فعالیت حزبی است. از این رو پیشنهاد حذف عبارت «و مراتب را به اطلاع کمیسیون ماده (۱۰) برسانند» می‌گردد.

- بند «ط» برگزاری راهپیمایی‌ها و تشکیل اجتماعات در میداين و پارک‌های عمومی را منوط به اطلاع و کسب صدور مجوز از وزارت کشور، استانداری و فرمانداری کرده است که به نظر می‌رسد با اصل بیست و هفتم قانون اساسی که در آن تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها، بدون حمل سلاح، به شرط آن که مخل مبانی اسلام نباشد آزاد است منافات دارد، اما براساس ماده (۱۴) طرح اعلام وصول، احزاب می‌توانند صرفاً با اطلاع وزارت کشور، استانداری یا فرمانداری اقدام به برگزاری راهپیمایی نمایند و تنها در صورتی که کمیسیون ماده (۱۰) احزاب در مورد تهران و یا شورای تأمین استان و یا شهرستان برگزاری اجتماعات یا راهپیمایی را مخل مبانی اسلام تشخیص دهد می‌تواند مانع آن گردد. این ماده مرجع رسیدگی نهایی به اعتراض

احزاب را دادستانی مربوطه در نظر گرفته است. به نظر می‌رسد ماده (۱۴) طرح اعلام وصول بهتر توانسته هم نگرانی‌های امنیتی را در این خصوص رفع کند و هم بستر مناسبی برای اجرای این اصل قانون اساسی فراهم نماید. از این رو پیشنهاد حذف بند «ط» و بازگشت به ماده (۱۴) طرح می‌گردد. ماده (۱۴) طرح اعلام وصول بدین شرح می‌باشد:

- برگزاری راهپیمایی‌های احزاب و گروه‌های سیاسی، صنفی و دانشجویی و تشکیل اجتماعات حسب مورد با اطلاع وزارت کشور، استانداری و فرمانداری آزاد است.

- تبصره «۱» - کمیسیون ماده (۱۰) احزاب درخصوص تهران، شورای تأمین استان در مراکز استان‌ها و شورای تأمین شهرستان در شهرستان‌ها قبل از برگزاری اجتماعات و راهپیمایی‌ها می‌توانند به استناد اصل بیست‌وهفتم قانون اساسی برگزاری آن را منع نمایند. در صورت اعتراض احزاب و گروه‌های سیاسی به نظر شورای تأمین، نظر دادستان ذیربط در این خصوص قاطع خواهد بود.

- تبصره «۲» - دبیران کل احزاب و گروه‌های سیاسی و مسئولان تشکل‌های صنفی و دانشجویی موظفند حداقل ۷۲ ساعت قبل از برگزاری اجتماعات و راهپیمایی‌ها مراتب را به اطلاع مسئولان ذیربط برسانند.

ماده (۱۶)

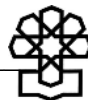
اشاره بند «۴» این ماده بر «کمک‌ها و یارانه‌های دولتی» به‌عنوان یکی از منابع درآمدی احزاب را می‌توان یکی از نقاط قوت اصلی و تحول بنیادین این قانون دانست. با این حال در هیچ جایی از این طرح ماده و یا تبصره‌ای یافت نمی‌شود که دولت را به اختصاص

چنین یارانه‌ای ملزم کرده باشد. تبصره «۱» همین ماده تنها به اختصاص بودجه‌ای در بودجه سالیانه در راستای کمک به احزاب اشاره کرده است و از آنجا که «کمک» ماهیتاً جنبه الزامی ندارد بنابراین نتیجه این است که دولت در اختصاص یا عدم اختصاص این بودجه مختار است. اما ماده (۲۰) طرح اعلام وصول، دولت را جهت تأمین مالی احزاب و گروه‌ها ملزم به پیش‌بینی ردیف مستقل در بودجه سالیانه کشور کرده بود. البته برای جلوگیری ایجاد بار مالی بر بودجه عمومی و مغایرت با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی منبع درآمدی آن برای تأمین بار مالی باید مشخص شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود تبصره «۱» بند «۴» حذف و ماده (۲۰) جایگزین شود. ماده (۲۰) بدین شرح است:

دولت جهت تأمین منابع مالی احزاب و گروه‌ها ترتیبات لازم را در بودجه سالیانه کشور، در قالب ردیف مستقل اتخاذ خواهد کرد.

ماده (۱۷)

براساس این ماده نحوه اختصاص اعتبارات کمک به احزاب براساس دستورالعملی است که به تصویب کمیسیون برسد، اما شایسته است که قانونگذار محترم به حداقلی از ضوابط نحوه تخصیص کمک و یارانه‌ها اشاره کند. ماده (۲۱) طرح اعلام وصول، کمیسیون احزاب را موظف کرده بود ۳۰ درصد کل بودجه اختصاص یافته را به‌طور مساوی بین تمام احزاب و گروه‌های سیاسی که پروانه نهایی دریافت کرده بودند تقسیم نماید و ۷۰ درصد باقیمانده بودجه به نسبت تعداد کرسی‌های کسب شده در

انتخابات مجلس شورای اسلامی، تعداد اعضا و دفاتر استانی و برگزاری کنگره‌های حزبی اختصاص می‌یابد. بنابراین پیشنهاد می‌شود ماده (۱۷) بدین‌گونه اصلاح شود: کمیسیون ماده (۱۰) این قانون موظف است ۳۰ درصد از کل بودجه اختصاص یافته به احزاب را به طور مساوی بین تمام احزاب سیاسی که پروانه نهایی موضوع ماده (۶) را دریافت کرده‌اند براساس تعداد اعضای احزاب و دفاتر استانی و برگزاری کنگره‌های حزبی تقسیم نماید. ۷۰ درصد باقیمانده بودجه به احزاب مشمول ماده (۶) این قانون به نسبت تعداد کرسی‌های کسب شده در انتخابات مجلس شورای اسلامی، شوراهای اسلامی شهر و روستا و انتخابات ریاست‌جمهوری اختصاص می‌یابد.

نتیجه‌گیری

طرح نحوه فعالیت احزاب در پی این هدف است که به شکل‌گیری احزاب پایدار، قوی و فراگیر کمک کند و تحولات سیاسی و اجتماعی کشور را از طریق تحزب در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای تصمیم‌ها، به پیش ببرد، اما این طرح دارای نقاط ضعفی به شرح زیر می‌باشد:

- عبارت‌های «دارای پروانه فعالیت» و «مصوب» در بند «۱»، جزء مشخصه‌های تعریف یک گروه سازمان‌یافته‌ای به نام حزب نبوده، بلکه این مفاهیم ناظر بر فعالیت احزاب هستند، لذا پیشنهاد حذف این موارد ارائه می‌شود.
- یکی از اهداف طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی همان‌گونه که از

عنوانش برمی‌آید جدا کردن فعالیت حزبی از فعالیت‌های صنفی و اقلیت‌های دینی بود از این‌رو پیشنهاد حذف عنوان «تشکل‌های صنفی» از بند «۱» و کل بند «۲» که مرتبط با اقلیت‌های دینی است ارائه می‌شود.

- طبق اصل بیست‌وششم قانون اساسی جمهوری اسلامی که بیان می‌دارد «هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آنها [احزاب] منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت»، مگر اینکه فرد یا افرادی براساس حکم دادگاه محکوم به محروم شدن از حقوق اجتماعی شده باشند. بنابراین پیشنهاد بازگشت و جایگزین شدن ماده (۵) با تبصره ماده (۸) طرح اعلام وصول می‌شود. براساس این تبصره:

کلیه اعضای ساواک منحل، فراماسون‌ها، کسانی که در فاصله ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا ۲۲ بهمن‌ماه ۱۳۵۷ به وزارت رسیده و یا به عضویت مجلس سنا یا شورای ملی درآمده‌اند، گردانندگان رژیم سابق و حزب رستاخیز، اعضای گروهک‌های محارب و ضدانقلاب مانند منافقین و فرقان و مانند آنها و کسانی که به‌موجب احکام دادگاه‌ها طبق موازین اسلامی از حقوق اجتماعی محروم شده و یا می‌شوند از حق تأسیس حزب و گروه سیاسی و یا عضویت در آن محرومند.

- براساس بند «۳» محدود کردن نماینده احزاب در کمیسیون به دبیران کل نوعی محدودیت برای احزاب تلقی می‌شود و شاید تأثیرگذاری مثبت را به‌همراه نداشته باشد. از این‌رو پیشنهاد می‌شود همانند طرح اعلام وصول به‌جای «دبیران کل»، «نماینده احزاب» حق نمایندگی احزاب را در کمیسیون داشته باشند. بنابراین این بند «۳» به این صورت اصلاح شود:

دو نماینده به انتخاب احزاب ملی و یک نماینده از احزاب استانی دارای پروانه فعالیت - در ماده (۱۰) از آنجایی که در خصوص صدور پروانه فعالیت و همچنین تخلفات مندرج در ماده (۱۸) از وزارت اطلاعات استعلام گرفته می‌شود از این رو پیشنهاد می‌شود نماینده وزارت اطلاعات حذف و یک نماینده از اساتید علوم سیاسی یا حقوق به انتخاب وزیر علوم جایگزین آن گردد و یا همانند طرح اعلام وصول فقط دو نماینده از احزاب به اعضای کمیسیون ماده (۱۰) اضافه شود.

- براساس بند «۱» ماده (۱۱)، کمیسیون احزاب علاوه بر بررسی شرایط و صلاحیت متقاضیان تأسیس حزب و ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس، نسبت به بررسی صلاحیت اعضای شورای مرکزی، دبیرکل، بازرسین و مسئولان شعب استانی نیز باید اقدام نماید. این امر باعث دخالت‌های گسترده کمیسیون در امور داخلی احزاب خواهد شد و احزاب را به نهادهای شبه‌دولتی تبدیل خواهد کرد. از این رو پیشنهاد می‌شود همانند طرح اعلام وصول وظیفه کمیسیون به بررسی شرایط متقاضیان تأسیس حزب و ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس محدود شود و بند «۱» بدین‌گونه اصلاح شود:

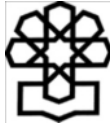
بررسی شرایط متقاضیان تأسیس حزب و ثبت و صدور مجوز اولیه تأسیس. - براساس تبصره بند «ث» احزاب موظفند در صورت ائتلاف با احزاب دیگر مراتب را به اطلاع کمیسیون احزاب برسانند. اما ائتلاف جزء حقوق اولیه حزب در فعالیت سیاسی است و منوط کردن احزاب به اطلاع‌رسانی در خصوص ائتلاف به معنای محدود کردن فعالیت حزبی است. از این رو پیشنهاد حذف عبارت «و مراتب را به اطلاع

کمیسیون ماده (۱۰) برسانند» می‌گردد.

- طرح مصوب کمیسیون برگزاری راهپیمایی‌ها و تشکیل اجتماعات در میدان و پارک‌های عمومی را منوط به اطلاع و کسب صدور مجوز از وزارت کشور، استانداری و فرمانداری کرده است که به‌نظر می‌رسد با اصل بیست‌وهفتم قانون اساسی که در آن تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها، بدون حمل سلاح، به‌شرط آنکه محل به مبانی اسلام نباشد آزاد اعلام شده منافات دارد. از این‌رو پیشنهاد حذف بند «ط» و بازگشت به ماده (۱۴) طرح می‌گردد. ماده (۱۴) طرح اعلام وصول بدین شرح می‌باشد:

برگزاری راهپیمایی‌های احزاب و گروه‌های سیاسی، صنفی و دانشجویی و تشکیل اجتماعات حسب مورد با اطلاع وزارت کشور، استانداری و فرمانداری آزاد است.

— براساس ماده (۱۷) نحوه اختصاص اعتبارات کمک به احزاب براساس دستورالعملی است که به تصویب کمیسیون برسد، اما شایسته است که قانونگذار محترم به حداقلی از ضوابط نحوه تخصیص کمک و یارانه‌ها اشاره کند. بنابراین پیشنهاد می‌شود ماده (۱۷) در بازگشت به ماده (۲۱) طرح اعلام وصول بدین‌گونه اصلاح شود: کمیسیون ماده (۱۰) این قانون موظف است ۳۰ درصد از کل بودجه اختصاص یافته به احزاب را به‌طور مساوی بین تمام احزاب سیاسی که پروانه نهایی موضوع ماده (۶) را دریافت کرده‌اند براساس تعداد اعضای احزاب و دفاتر استانی و برگزاری کنگره‌های حزبی تقسیم نماید. ۷۰ درصد باقیمانده بودجه به احزاب مشمول ماده (۶) این قانون به نسبت تعداد کرسی‌های کسب شده در انتخابات مجلس شورای اسلامی، شوراهای اسلامی شهر و روستا و انتخابات ریاست‌جمهوری اختصاص می‌یابد.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱-۱۲۵۲۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی»

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست داخلی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: خیراله خیری، محمدرضا شمس

همکار: حسن کریمی‌فرد

ناظر علمی: ناصر جمالزاده

متقاضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. طرح اصلاح قانون احزاب

۲. اظهارنظر کارشناسی

۳. کمیسیون ماده (۱۰)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۳/۱۹